

Motion till riksdagen

1989/90:Kr11

av Birthe Sörestedt m.fl. (s)

med anledning av prop. 1989/90:70 om
våldsskildringar i rörliga bilder

Innehavet av videoapparater har ökat kraftigt och nästan hälften av det svenska folket kan nu se videofilm i hemmet. Utbudet av videofilmer har också ökat i motsvarande grad och vi lägger ner tre gånger så mycket pengar på videofilmer som vad är fallet för biograffilmer. Videoapparaterna används till största delen för inspelning av TV-program, medan ungdomsgrupperna i allt större utsträckning tittar på färdiginspelade videofilmer.

Utbudet av nya filmtitlar ökar samtidigt som de ges ut i allt större upplagor. En stor del av dessa filmer har tidigare visats på biograferna och därmed förhandsgranskats.

Inom videobranchen har man insett behovet av en sanering och åtgärder för att få bort så mycket som möjligt av det grova våldet. Det kommer emellertid trots sådana insatser att finnas ett utbud av videofilmer med våldsinslag av varierande grad.

Barns och ungdomars behov av spänning och skräck är styrande för vilka videofilmer de vill se. Det är just mot denna bakgrund som det finns stor risk för att valet faller på filmer som innehåller grova inslag av våld. Det kan svarligen ställas krav på barn och ungdomar att de på förhand skall kunna bedöma lämpligheten av att de ser den aktuella filmen.

En hög konsumtion av videovåld kan vara starkt bidragande till att ett stort antal ungdomar inte mår bra. Det kan också ge upphov till avtrappningseffekter som leder till att man tål att se mer och mer av våldsinslag. Detta kan i sin tur få som slutpunkt att man tappat förankringen i verkligheten och känner mindre avsky för våld. Möjligheterna för föräldrarna att påverka valet av filmer är begränsade, vilket har sin grund i dels bristfälliga kunskaper om filmens innehåll och då speciellt eventuella våldsinslag, dels att ungdomarna ofta hyr och ser filmerna tillsammans. Även om det finns begränsningar för uthyrning av filmer med våldsinslag till personer under 15 år finns det inte någon som helst garanti för att yngre personer inte tittar på dessa våldsfilmerna.

Hemmagjorda filmkopior cirkulerar mellan olika ungdomsgrupper. Det ökande utbudet av nytillkommande filmer gör det allt svårare för föräldrar och andra vuxna att göra sig underrättade om filmernas innehåll och ta del av dem för att vid behov anmäla dem till en efterhandsgranskning.

Regeringen föreslår i proposition 1989/90:70 om valdsskildringar i rörliga

bilder att staten tar initiativ till ett åtgärdsprogram. Det föreslagna åtgärdsprogrammet innehåller följande inslag:

- Utbildning och information
- Satsning på kvalitetsfilm och kvalitetsvideogram
- Stöd till frivilliga krafter mot skadliga våldsskildringar
- Aktiv tillsyn och kontroll av videomarknaden genom förbättrad registrering av videogram samt införande av registreringsplikt för leverantörer och detaljister i videohandeln. Biografbyran får en samordnande roll i en tillsynsorganisation som byggs upp på regional nivå.
- En ny lag om granskning och kontroll av filmer och videogram
- Straffskärpning för olaga våldsskildring
- Ett råd mot skadliga våldsskildringar.

Det nu framlagda förslaget till åtgärdsprogram utgör i och för sig sammantaget ett viktigt led i en strategi mot videoväldets tilltagande utbredning i vårt samhälle, men det behöver kompletteras med lagstiftning om obligatorisk förhandsgranskning av till försäljning och förhyrning utbudna videogram.

Regeringen avisar emellertid i propositionen förslaget om förhandsgranskning och bedömer att behovet av sådan lagstiftning är ringa samt att effekten av en vidgad censur inte är tillräcklig för att komma till rätta med det problem som våldsskildringarna i rörliga bilder utgör.

Som vidare framgår av propositionen infördes möjligheten till frivillig förhandsgranskning av videogram genom videoväldslagen den 1 juni 1986. Den frivilliga förhandsgranskningen av filmer har ökat kraftigt efter lagens ikraftträdande. Under sista halvåret 1987 granskades 23 videogram, medan motsvarande antal granskningar uppgick till hela 225 under år 1988. Vi har därmed det förhållandet att cirka hälften av samtliga filmer som i dag kommer ut på den legala marknaden förhandsgranskas på detta sätt.

Det förhållandet att den frivilliga förhandsgranskningen i dag är av så stor omfattning tillbakavisar med önskad kraft argumentet att det skulle vara en allvarlig begränsning av yttrandefriheten att införa en obligatorisk förhandsgranskning. Det redovisade antalet granskningar visar med all önskvärd tydlighet att det finns ett behov av och ett intresse för sådan granskning. Det är svårt att förstå skillnaden mellan behovet av granskning av film som visas offentligt resp. privat. Våldsbudskapet är lika allvarligt i det enskilda hemmet, särskilt som utredningar visar att omkring en tredjedel av våra barn och ungdomar under 15 år tittar på barnförbudna filmer på video.

Regeringens förslag om allmän registrering av videogram och tillsyn genom biografbyrans försorg är i och för sig en vällovlig åtgärd, men otillräcklig. Det föreslagna registreringssystemet hindrar inte att videogram innehållande extremvald och våldsskildringar i övrigt kommer ut på marknaden. Ett krav på redovisning av videogrammens titlar och vissa grundläggande fakta om videogrammen är på intet sätt någon garanti för att dessa uppgifter överensstämmer med faktiska förhållanden, vilket också kan försvara erforderliga ingripanden. Det torde vara förenat med vissa problem att utforma registreringen så att konsumenterna inte får uppfattningen att registreringen av en statlig myndighet skall tolkas som uttryck för ett godkännande.

Sammantaget kan den bedömningen göras att intresset av att ge skydd

mot de skadeverkningar som våldsskildringar kan medföra väger tyngre än de begränsningar i yttrandefriheten som en obligatorisk förhandsgranskning skulle innebära.

Mot. 1989/90
Kr11

Hemställan

Med hänvisning till det anförda hemställs

att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om behovet av en lag om allmän förhandsgranskning av samtliga videogram som utbjuds till försäljning och uthyrning.

Stockholm den 7 mars 1990

Birthe Sörestedt (s)

Bo Nilsson (s)

Bengt Silfverstrand (s)